

Dosarul nr.2rh-77/22
2-10045182-01-2rh-10082022

Instanța de recurs : (jud. : V. Macinskaia, V. Clevadî, T. Vieru, I. Cimpoi, S. Moldovan)

Î N C H E I E R E

14 septembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Mariana Pitic
Victor Burduh
Dumitru Mardari

examinând cererea de revizuire depusă de Agentul guvernamental, Dumitru Obadă,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni împotriva Liliei Roșca cu privire la repararea prejudiciului material și încasarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010,

c o n s t a ț ă :

La 26 ianuarie 2009, Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni a depus cerere de chemare în judecată împotriva Liliei Roșca solicitând încasarea sumei de 52 649,18 lei cu titlu de prejudiciu material și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 08 mai 2009, acțiunea depusă de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni, a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010, apelul declarat de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni a fost respins și menținută hotărârea judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 08 mai 2009.

La 11 februarie 2010, Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni a depus recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea acțiunii.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010, s-a admis recursul declarat de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni.

S-a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010 și hotărârea judecătoreii Buiucani mun. Chișinău din 08 mai 2009 și s-a emis o hotărâre nouă prin care:

S-a admis acțiunea depusă de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni.

S-a încasat de la Roșca Lilia în beneficiul Companiei Internaționale de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni prejudiciul material în mărime de 52649 (cincizeci și două mii șase sute patruzeci și nouă lei 18 bani) și cheltuieli de judecată în mărime de 3553 (trei mii cinci sute cincizeci și trei lei 82 bani).

La 15 noiembrie 2010, Batog (Roșca) Lilia a depus cerere de revizuire prin care a solicitat revizuirea deciziei Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010, cu menținerea în vigoare a deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 06 aprilie 2011, cererea de revizuire depusă de Batog (Roșca) Lilia, s-a respins ca fiind inadmisibilă.

La 09 august 2022, Agentul guvernamental, Dumitru Obadă a depus cerere de revizuire prin care a solicitat admiterea cererii de revizuire, recunoașterea expresă a încălcării dreptului reclamante garantat de art. 6 § 1 din Convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, casarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010 și rejudecarea recursului declarat de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni.

Acordarea unei satisfacții echitabile, în beneficiul Batog (Roșca) Lilia pentru încălcările constatate prin aplicarea directă a art. 41 din Convenție în cuantum de 750 de euro în calitate de despăgubire pentru orice tip de prejudiciu moral și/sau material, inclusiv costuri și cheltuieli de judecată de reprezentare în fața Curții, care vor fi convertiți în lei moldovenești la cursul oficial de schimb al Băncii Naționale a Moldovei la data transferului.

În motivarea cererii de revizuire s-a indicat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Roșca vs Republica Moldova (nr. 48147/10).

Curtea a solicitat prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt, rezumate de către Grefa Curții.

De asemenea, Curtea a propus Guvernului să ajungă la un acord de reglementare amiabilă a prezentei cauze.

În temeiul art. 11 din Legea cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, Guvernul a considerat judicioasă procedura de reglementare amiabilă a prezentei cauze, inițiind procedura în acest sens la 04 august 2022, în timp ce înaintarea prezentei cereri de revizuire constituie o condiție necesară pentru soluționarea pe cale amiabilă a acesteia, cu scopul de a remedia încălcarea dreptului companiei reclamante garantat de către art. 6 din Convenție.

Revizuentul a afirmat că în fața Curții, reclamanta Batog (Roșca) Lilia a invocat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

Instanța de recurs a eșuat să ofere un răspuns clar și exhaustiv la un argument esențial, care cerea o motivare specifică și explicită din partea instanței de recurs.

Agentul guvernamental a indicat că prin decizia din 02 iunie 2010 Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârea Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010 pronunțată în favoarea Batog (Roșca) Lilia, admitând pretențiile Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni.

La adoptarea soluției respective, Curtea Supremă de Justiție s-a bazat pe faptul că în contractul încheiat între Roșca Ion și Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni nu au fost indicate persoane admise să utilizeze automobilul pentru care s-a încheiat contractul și că compania de asigurare avea drept de regres asupra Liliesi Roșca.

Art.1 din contractul nr.1971890 prevede că în calitate de obiect asigurarea obligatorie de răspundere civilă a proprietarului de autovehicul sau a persoanelor care dețin titlu de posesie sau uzufruct asupra vehiculului.

Această prevedere indică faptul că Batog (Roșca) Lilia avea statut de posesoare, iar prevederea contractuală și cea legală sunt divergente.

La momentul accidentului Batog (Roșca) Lilia stăpânea, în calitate de posesor, autovehiculul implicat în accident, iar art.9 din contractul de asigurare, prevedea că asiguratorul garantează acoperirea prejudiciilor care sunt urmare a unui accident rutier produs din vina asiguratorului, adică a proprietarului sau a persoanelor care dețin titlu de posesie sau uzufruct asupra vehiculului.

La momentul accidentului Roșca Lilia și Roșca Ion erau soț și soție, iar automobilul implicat în accident constituia proprietatea lor comună, fiind procurat în timpul căsătoriei.

La data semnării contractului de asigurare nu existau coeficienți de rectificare și prima de asigurare era stabilită în mărime fixă, în funcție de capacitatea motorului.

În contractul încheiat nu se face referință la restricții în privința numărului de persoane, care ar putea folosi bunul asigurat.

Astfel, în virtutea clauzelor contractuale unitatea de transport era asigurată, indiferent de cine s-ar afla la volan în momentul accidentului, fiind un contract de asigurare fără indicarea persoanelor admise să utilizeze autovehiculul pentru care se încheie contractul, potrivit legii.

Astfel, prin decizia Curții Suprem de Justiție din 02 iunie 2010 Batog (Roșca) Lilia a fost lipsită de proprietatea sa în mărime de 52 649 lei, fiind privată de dreptul de a beneficia de drepturile sale și care putea avea o așteptare legitimă și previzibilă cu privire la o eventuală soluție irevocabilă în favoarea sa.

Instanța de recurs, la pronunțarea soluției în defavoarea Liliesi Batog (Roșca) a eșuat să ofere un răspuns clar și exhaustiv la un argument esențial, care cerea o motivare specifică și explicită din partea instanței de recurs, în cazul în care ar fi fost luate în considerare toate aspectele litigiului dat.

Agentul guvernamental consideră că o instanță de judecată internațională ar putea ajunge la concluzia că în prezenta cauză civilă a avut loc încălcarea dreptului reclamantei la un proces echitabil, garantat de art. 6 § 1 din Convenție, iar reclamanta ar continua să sufere repercusiuni negative ale acestei încălcări.

Pentru încălcările admise, trebuie să i se acorde compensații pecuniare pentru prejudiciul moral, în mărime în care Curtea Europeană a acordat în cauzele Lebedinschi v. Republica Moldova, nr. 41971/11, 16 iunie 2015, Consocivil S.A. v. Republica Moldova, nr. 25795/07, 3 decembrie 2019, sau, printre ultimele hotărâri de

acest gen, Heross LTD v. Republica Moldova, nr. 58982/12, 19 mai 2020) pentru încălcarea Articolului 6 § 1 din Convenție și a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Agentul guvernamental consideră rezonabilă acordarea unei satisfacții echitabile în cuantum de 750 de euro în calitate de despăgubire pentru prejudiciul moral și pentru orice costuri și cheltuieli.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră cererea de revizuire este întemeiată și urmează a fi admisă din considerentele ce urmează.

Codul de procedură civilă prevede că revizuirea unei hotărâri se cere pentru înlăturarea consecințelor grave ale încălcărilor constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, consecințe care continua să existe, produc efecte și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii.

În prezenta speță, toate aceste condiții sunt îndeplinite.

Din actele cauzei s-a constatat că, Curtea Supremă de Justiție examinând la 02 iunie 2010 prezenta cauză civilă a admis recursul depus de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni, a casat hotărârea Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010, prin care acțiunea reclamantului a fost respinsă și a emis o hotărâre nouă de admitere a acțiunii.

Urmare a pronunțării acestei decizii, Batog (Roșca) Lilia, s-a adresat cu plângere Curții Europene a Drepturilor Omului, invocându-se încălcarea de către statul Republica Moldova în privința sa, a art. 6 § 1 din Convenție, prin efectele generate de această decizie.

Cererea reclamantei Batog (Roșca) Lilia a fost înregistrată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului sub nr. 48147/10.

Prin cererea nr. 48147/10 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Roșca v. Republica Moldova.

Curtea a solicitat Guvernului Republicii Moldova prezentarea observațiilor cu privire la admisibilitatea și fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt. Totodată, a propus Guvernului să ajungă la un acord de reglementare amiabilă a prezentei cauzei.

Astfel, la 04 august 2022, Agentul guvernamental al Republicii Moldova a inițiat procedura de reglementare amiabilă a prezentei cauze.

Efectele hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului prin care se constată violarea de către instanțele naționale a drepturilor omului, consfințite în Convenție, cu ocazia pronunțării hotărârilor rămase irevocabile după epuizarea tuturor căilor de atac prevăzute de legislația națională - operează asupra acestor hotărâri prin intermediul căii de atac extraordinare a revizuirii prevăzută de articolul 449 din Codul procedură civilă.

Art. 449 lit. g) din Codul de procedură civilă stabilește că, revizuirea se declară în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova.

Conform art. 5 alin. (4) lit. b) al Legii cu privire la Agentul guvernamental nr. 151 din 30 iulie 2015, în domeniul asigurării implementării la nivel național a

Convenției, Agentul guvernamental în cazurile prevăzute de lege, intervine sau participă în procedurile naționale sau solicită redeschiderea acestora.

Art. 450 lit. e) din Codul de procedură civilă, stipulează că cererea de revizuire se depune în interiorul termenului de derulare a procedurii de reglementare pe cale amiabilă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cazul prevăzut la art. 449 lit. g).

Agentul guvernamental a depus cerere de revizuire în temeiul 449 lit. g) din Codul de procedură civilă, întrucât Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că, Curtea Supremă de Justiție a admis acțiunea Companiei Internaționale de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni fără a elucida faptul că între prevederile contractuale din contractul de asigurare încheiat între Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni și Batog (Roșca) Lilia și cele legale, sunt divergențe.

Potrivit prevederilor contractuale, în contractul de asigurare nu se face referință la restricții în privința numărului de persoane, care ar putea folosi bunul asigurat, unitatea de transport era asigurată, indiferent de cine se afla la volan în momentul accidentului.

Astfel, decizia instanței de recurs fiind motivată arbitrară și contrară art. 6 § 1 din Convenție.

Art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, reglementează că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Curtea Europeană în jurisprudența sa a notat, că principiul conform căruia Convenția urmărește protejarea unor drepturi care nu sunt teoretice sau iluzorii, ci concrete și efective, că respectarea dreptului la un proces echitabil și a principiului securității raporturilor juridice cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri judecătorești definitive și executorie, doar cu scopul de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă hotărâre judecătorească.

Așadar, adoptarea unei soluții noi de admitere a acțiunii de către instanța de recurs, fără o analiză clară atât a prevederilor contractului încheiat între părți, cât și a legislației în domeniu, instanța a admis încălcarea dispoziției art. 6 § 1 din Convenție.

Ca urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale prin hotărârea judecătorească a cărei revizuire s-a solicitat, ale cărei efecte grave continuă să se producă și în prezent și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii respective.

Deci, faptul inițierii unei proceduri de reglementare pe cale amiabilă a cauzei, aspect redat în cererea de revizuire, impune admiterea cererii de revizuire, cu reținerea cauzei în procedura Curții Supreme de Justiție pentru examinare în ordine de recurs a recursului depus de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010.

Or, atunci când Curtea constată că o parte a procesului civil nu a avut parte de un proces echitabil în instanțele naționale, redeschiderea procedurii de recurs cu respectarea cerințelor prevăzute de art. 6 § 1 din Convenția este obligatorie pentru înlăturarea consecințelor grave ale încălcărilor constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cu privire la solicitarea Agentului guvernamental de acordare a unei satisfacții echitabile pentru violarea constatată, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

În baza art. 41 din Convenție, dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

Satisfacția echitabilă poate fi acordată dacă dreptul intern nu permite sau permite doar în mod imperfect, prin repunerea lucrurilor în situația anterioară, înlăturarea consecințelor măsurii incriminate.

Mecanismul de control instituit prin Convenție are un caracter subsidiar, ceea ce presupune, conform art.1 din Convenție, că drepturile și libertățile garantate de Convenție să fie protejate mai întâi prin dreptul intern și aplicate de autoritățile naționale.

Colegiul constată, că Batog (Roșca) Lilia a suferit un prejudiciu moral prin faptul că instanța de recurs examinând acțiunea reclamantului a dat o interpretare greșită legislației aplicabile speței.

Ca urmare, în speță, fiind constatată existența unei violări, statul are obligația juridică din perspectiva Convenției de a pune capăt violării și de a-i înlătura consecințele în așa fel încât să se restabilească, pe cât posibil, situația anterioară violării prin repararea prejudiciului sub formă pecuniară.

Astfel, prejudiciul moral se acordă în raport cu consecințele negative suferite de parte, măsura în care au fost lezate acest și afectată situația socială și materială, iar în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului, aceste criterii se aplică prin necesitatea ca partea lezată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

În hotărârea din 31 octombrie 1995, în cazul Papanicholopoulos și alții contra Greciei, CEDO a afirmat cu claritate principiul conform căruia „restitutio in integrum” constituie modul adecvat de reparare a prejudiciului și reprezintă o obligație juridică izvorâtă din art. 46.

O hotărâre constatând existența unei violări, antrenează pentru statul pârât obligația juridică din perspectiva Convenției de a pune capăt violării și de a-i înlătura consecințele în așa fel încât să se restabilească, pe cât posibil, situația anterioară violării.

Repararea prejudiciului cauzat printr-o hotărâre judecătorească, prin care s-a încălcat grav un drept prevăzut de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, poate fi efectuat în primul rând prin modificarea (casarea) acesteia și numai apoi prin acordarea unei compensații pecuniare.

Prin urmare, suma de 750 euro cu titlu de prejudiciu moral solicitată de Agentul guvernamental reprezintă o satisfacție echitabilă pentru nerespectare de către instanța de recurs a garanțiilor procesuale și a dreptului la un proces echitabil și e o evaluare corectă a acestor suferințe.

Or, daunele morale nu pot avea un caracter simbolic, ci trebuie să reprezinte o recompensă serioasă pentru repercusiunile negative ale încălcării societății reclamante.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea de revizuire în limita susținută de Agentul guvernamental, a constata încălcarea dreptului Batog (Roșca) Lilia garantat de art. 6 § 1 din Convenție, a casa decizia Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010 și de a acorda satisfacție morală, inclusiv costuri și cheltuieli reclamantului, și a reține cauza civilă în instanța de recurs, pentru examinarea cererii de recurs.

În conformitate cu art. 269-270, art. 449 lit. g), art. 452 și art. 453 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se admite cererea de revizuire depusă de Agentul guvernamental al Republicii Moldova, Dumitru Obadă.

Se constată încălcarea dreptului Batog (Roșca) Lilia garantat de art. 6 § 1 din Convenție, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni împotriva Liliesi Roșca cu privire la repararea prejudiciului material și încasarea cheltuielilor de judecată.

Se acordă lui Batog (Roșca) Lilia satisfacția echitabilă pentru încălcările constatate, prin aplicarea directă a Articolului 41 din Convenției în cuantum de 750 euro (șapte sute cincizeci), în calitate de despăgubire pentru prejudiciu moral, inclusiv costuri și cheltuieli.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Batog (Roșca) Lilia suma de 750 (șapte sute cincizeci euro), convertiți în lei moldovenești la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei, la data transferului.

Se casează decizia Curții Supreme de Justiție din 02 iunie 2010.

Se reține prezenta cauza civilă în procedura Curții Supreme de Justiție pentru examinare în ordine de recurs a recursului declarat de Compania Internațională de Asigurări „Asito” Societate pe Acțiuni împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 ianuarie 2010.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Mariana Pitic

Victor Burduh

Dumitru Mardari

